

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИ НАВЧАННІ ВІРТУАЛЬНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ПИСЬМОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

О. Ю. Бойко

Different approaches to the definition of ecological competence are considered. The importance of learning virtual communication is proved. The current Ukrainian and foreign works on ecological competence are reviewed. The interactive methods of forming the ecological awareness of English language teachers are listed. The structural components of ecological competence and three interrelated components that influence the formation of ecological competence are indicated. The definition of ecological competence of a foreign language teacher is given. The list of topics for the development of ecological competence has been identified. The conditions for the formation of ecological competence in CLIL lessons are specified. An ecological view of a foreign language is presented. The potential of Internet memes in the formation of virtual communication skills is characterized. The concept of language assessment ecology is presented. It is confirmed that formative assessment is a structural part of the ecology of language assessment. The written tasks in authentic secondary school English language teaching materials are analyzed. The article presents an example of teaching meaning in a mediated sense in English lessons. A sample of teaching the internal dialogism of words in secondary school is shown. A model of teaching meaning in the emergent sense is created. The ways of applying the unpredictable and double-voiced meaning in secondary school English lessons are revealed. The potential use of metaphors for the development of linguistic and environmental literacy is indicated. It is emphasized that each topic studied should form ecological knowledge. It is concluded that the ecological principles of language can be applied already at the stage of the adaptation cycle of basic secondary education

Keywords: internet communication, online tasks, secondary school student, NUS, textbook, language ecology, MEL

How to cite:

Boiko, O. (2024). Prospects for the development of ecological competence in teaching virtual english written communication in secondary school. ScienceRise: Pedagogical Education, 1 (58), 65–73. doi: <http://doi.org/10.15587/2519-4984.2024.298911>

© The Author(s) 2024

This is an open access article under the Creative Commons CC BY license hydrate

1. Вступ

Обов'язковою умовою базової загальної середньої освіти є застосування компетентнісного підходу на будь-якому уроці в умовах НУШ. Однією з компетентностей, визначеною у Державному стандарті базової загальної середньої освіти, є екологічна компетентність. На уроці іноземної мови екологічна компетентність передбачає розвиток екологічного мислення при опрацюванні різних тем чи завдань, розробку, презентацію й обґрунтування проєктів екологічної спрямованості, пропаганду здорового способу життя іноземною мовою, сприймати природу як цілісну систему, відповідально ставитись до власного здоров'я та бути готовим до обговорення питань, пов'язаних зі збереженням навколишнього середовища. Отже, навчальні посібники з іноземної мови повинні містити тексти, усні та письмові завдання, які дозволять учням сформулювати екологічну компетентність за допомогою іншомовного спілкування. З іншого боку, діджиталізація суспільства та

воєнне положення в Україні призвели до того, що інтернет-комунікація стала основною формою спілкування між вчителем та здобувачами середньої освіти. Перед вчителем іноземної мови постає завдання навчити підлітків комунікувати онлайн, сформувавши в них при цьому екологічну компетентність.

2. Літературний огляд

Тетяна Дацька та Олена Голик аналізували підручники з англійської мови для старших класів, рекомендовані МОН України на предмет екологічної тематики. Тексти екологічної тематики було виявлено лише у чверті підручників. Дослідниці запропонували систему вправ та завдань для формування мовленнєвої компетенції з екологічної грамотності та здорового життя в учнів 10–11 класів. Для розвитку навичок письма було використано технології «диктант у русі» [1]. Варто зауважити, що в контексті середньої освіти подібне дослідження не проводилось.

Тетяна Коноваленко та Юлія Саєнко досліджували методи формування екологічної свідомості майбутніх вчителів англійської мови в українських ЗВО. Вчені детально описують такі інтерактивні методи: інтелект карти, ментальні карти, хмара слів, сенкан, колаж, дерево рішень, асоціативний куш, диспут, фото-звіт, мозковий штурм, скрайбінг, фіш-боун, презентації, кросворди, блоги, тощо. В роботі зроблено висновок про те, що формування екологічної компетентності студентів ЗВО на заняттях з англійської мови можливе лише при умові синтезу знань з екології, психології, педагогіки та англійської мови [2]. Дані інтерактивні методи є перспективними і для середньої освіти.

Інна Сяська проаналізувала сутність поняття «екологічна компетентність» в контексті природничих дисциплін та визначила структуру екологічної компетентності майбутнього учителя. Структурними складовими екологічної компетентності майбутніх фахівців Сяська вважає: «систему знань, умінь та навичок у сфері екологічної діяльності; індивідуальним практичним досвідом особистості у спілкуванні з природою та з урахуванням її цінностей, мотивів і потреб, бажанням брати особисту участь у її відновленні та збереженні; здатністю особистості до ситуативної екологічно доцільної діяльності в побуті та природному середовищі; екологічною культурою і світоглядом; певними особистісними якостями (екологічною свідомістю й самосвідомістю, екологічною відповідальністю й активністю тощо)» [3]. Даний перелік варто врахувати при викладанні в середній школі.

Марина Хроленко аналізувала поняття «екологічна компетентність» в контексті уроку біології. Дослідниця прийшла до висновку, що екологічна компетентність майбутніх вчителів біології – це «інтегративна характеристика особистості, на перший план якої виходить здатність активно, відповідально й ефективно реалізовувати функції екологічної освіти та виховання здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти» [4]. На основі даного дослідження, можна сказати, що екологічна компетентність вчителя іноземної мови – це інтегративна характеристика особистості, на перший план якої виходить здатність активно, відповідально й ефективно реалізовувати функції мовної освіти в екологічному контексті та виховання здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти. Важливе місце мають посідати мовно-екологічні ціннісні орієнтації, погляди, переконання, мотиви взаємодії з людиною та природою.

Ігор Горошкін в одній із своїх робіт аналізував компетентності, які формуються в учнів 5 класу на уроках іноземної мови. Вчений стверджує, що компетентність «екологічна грамотність та здорове життя» формується в повній мірі під час вивчення теми «Природа» та ситуаційно при вивченні тем «Шкільне життя», «Відпочинок і дозвілля» та «Харчування» [5]. В іншому дослідженні Ігор Горошкін запропонував тематику мовленнєвих ситуацій для учнів 5-6 класів для формування ключових компетентностей здобувачів освіти, серед яких і екологічна компетентність. Також дослідник наголосив на важливості рефлексивної діяльності [6]. На основі даних досліджень

постає питання: чи це єдині теми та ситуації у процесі навчання іноземної мови, які формують екологічну компетентність?

Наталія Куриленко під екологічною компетентністю розуміє «інтегрований результат навчальної діяльності учнів, пов'язаний із набуттям системи знань, умінь та ціннісних орієнтацій особистості у сфері екологічної діяльності» [7]. Дослідниця вважає, що екологічна компетентність має три компоненти – особистісний, когнітивний та діяльнісний. Вчена також вказує умови та засоби формування екологічної компетентності на уроках фізики [8, 9]. Такі засоби, як інтерактивні уроки, екологічні творчі проекти чи елективні курси екологічної тематики можна застосувати і на уроках іноземної мови.

Михайло Яковчук у своїй роботі наводить приклади тем, під час вивчення яких реалізуються ключові компетентності НУШ. На його думку, теми для реалізації компетентності «Екологічна грамотність та здорове життя» є такі: для шостого класу – «Природа і погода», для сьомого класу – «Харчування», для восьмого класу – «Я, моя родина, мої друзі», «Одяг», «Відпочинок і дозвілля» і для десятого класу – «Шкільне життя» [10]. Даний список є ширшим за список Ігора Горошкіна [5], проте в даному списку відсутні теми п'ятого класу, про які згадує Горошкін.

Коваль О. В. та Погасій І. О. у своїй роботі наводять різні визначення поняття «компетентність», визначення, місце, структуру екологічної компетентності, а також принципи, напрямки, методи, шляхи й умови її формування [11].

Іщук Н.Ю., Зубенко О.В. та Джиджора Л. А. у своєму дослідженні розглядають екологічну компетентність на заняттях з іноземної мови у ЗВО. Екологічні знання, екологічні переконання та екологічна діяльність є взаємопов'язаними складовими, що впливають на формування екологічної компетентності на заняттях з іноземної мови. Дослідники наполягають на тому, що набуття екологічних знань повинні бути постійним процесом [12]. Тобто, екологічні знання потрібно формувати на кожній темі, яка вивчається на заняттях чи на уроках з іноземної мови.

Алла Крамаренко у своїй роботі розглядає екологічну компетентність фахівця в контексті початкової освіти та в умовах євроінтеграції та приходить до висновку, що екологічна компетентність – це «інтегральна особистісна властивість на основі здобути в процесі навчання знань, умінь, норм і цінностей, а також сукупності соціальних практик, які зумовлюють її гармонійну взаємодію з довкіллям у всіх сферах життєдіяльності» [13]. Дане визначення можна застосувати й до здобувачів середньої освіти.

В роботі [14] Оксана Бойко показує, що одним з аспектів віртуальної комунікації є лінгвоекологічний, який пов'язаний з нормативним аспектом. Також в дослідженні вказано, що одним з потенційних аспектів мовної екології онлайн-спілкування є належне використання емодзі.

Bulatbayeva, Fahrutdinova, Dlimbetova, Moldabekova та Bakirova у своєму дослідженні розглядають екологічну компетентність в контексті екологічної ситуації регіону та пропонують створити міні-курс з регіональної екології іноземною мовою в якості до-

даткових занять. Вчені вважають, що білінгвальне навчання є більш оптимальним шляхом розвитку екологічної компетентності [15]. Застосування білінгвального навчання – це методологія CLIL, яка також може бути застосована для навчання віртуального англomовного письмового спілкування [16]. Проте, для застосування даного підходу до формування екологічної компетентності вчителю потрібно або цілеспрямовано обирати посібник, де є блок CLIL з екології, або створювати власні уроки екології іноземною мовою. Крім того, сучасна ситуація в Україні, а також мотивація до навчання сучасного покоління підлітків не сприяє проведенню додаткових занять в рамках школи.

Claire Kramersch каже, що з екологічної точки зору вчителі іноземних мов – це вчителі сенсу. З точки зору «релятивного/багатомірного значення», екологічний погляд на іноземну мову заохочує навчати учнів «внутрішнього діалогізму слів» - на які питання відповідає підручник, які припущення лежать в основі вибору слів та тем, чи однаковий погляд у нас з носіями іноземної мови. Різноманітність значень потрібно висунути на перший план. З точки зору «опосередкованого значення» потрібно проаналізувати яку роль грають малюнки у підручнику, як вони виражаються через форми, об'єми чи вектори, що виражає текст через слова, речення чи абзаци та як значення тексту опосередковуються з власними почуттями здобувачів освіти. З точки зору «багатоканального та рекурсивного значення» потрібно зосередити увагу на хронометражі та повторенні на різних рівнях складності, змісту, контекстів або ритму. З точки зору «емерджентного значення» – емерджентний порядок літературного твору може проілюструвати екологічну перспективу сенсу про яку йдеться. «Непередбачуваний та двоголосий сенс» передбачає навчання лексичної та граматичної точності й комунікативної ефективності з місцем для стилістичної варіації, іронії чи гумору. «Суб'єктивне значення» має спиратись на спогади, емоції, фантазії та сприйняття звуків та інтонацію. «Рефлексивне значення» – допомагає учням чи студентам усвідомити, як вони створюють значення, сприяє обмірковуванню над стилістичним вибором і жанром як соціальними практиками. В роботі наводиться також приклад «фрактального значення», «історично зумовленого значення». Claire Kramersch робить висновок про те, що всі ці «значення» є мовною екологією та пропонує інтерпретацію деяких мовних знаків [17]. Дане дослідження дозволяє по-іншому розглядати екологічну компетентність в контексті навчання іноземної мови, в тому числі й віртуального спілкування.

В роботі Yiting Han та Blaine E Smith розглядаються інтернет-меми в контексті мовної освіти. З екологічної точки зору, меми мають потенціал впливати на сприйняття тих, хто вивчає мову й збагачення вивчення мови. Меми працюють з особистою історією чи інтересами у певному контексті, щоб впливати на емерджентний навчальний досвід [18]. Інтернет-меми є невід'ємною частиною віртуальної комунікації сучасних підлітків, отже їх також необхідно врахувати у викладанні іноземної мови.

Sin Wang Chong та Talia Isaacs у своєму дослідженні представили концепцію екології мовного оцінювання. Під екологією мовного оцінювання вчені розуміють «багаторівневу систему, в якій взаємодія учнів зі знаннями, уміннями та навичками є результатом узгодження між навчальним контекстом і когнітивно-психологічними потребами учнів». На думку вчених, екологія мовного оцінювання складається з трьох вимірів – залучення/зацікавлення, контекстуальний вимір і вимір учня. Залученість являє собою триєдиний конструкт когнітивного(корисність оцінювання, розуміння учнями мети та інструкцій до завдань оцінювання), поведінкового(дії учнів, яких спонукають оцінюванням у класі, сприйняття учнями зворотного зв'язку при формуальному оцінюванні) та афективного (емоційні реакції учнів, викликані оцінюванням у класі) аспектів. Контекстуальний вимір екології мовної освіти, на думку дослідників, повинен складатись з п'яти рівнів – текстового, інструкційного, міжособистісного, соціокультурного та часового. Вимір учня включає в себе такі індивідуальні відмінності як особистість учня, що вивчає іноземну мову, рівень володіння іноземною мовою, мотивація до вивчення іноземної мови, стилі та стратегії навчання іноземної мови та емоції при навчанні іноземної мови. В роботі робиться висновок про те, що екологія мовного оцінювання робить учнів активними учасниками оцінювання у класі, підкреслює важливість збігу або розбіжності між трьома представленими вимірами. Також, екологія мовного оцінювання дозволяє дослідникам визначити змінні, пов'язані з учнями, та контекстуальні змінні й спостерігати двосторонню взаємодію між індивідуальними та контекстними факторами – як оцінювання допомагає задовольнити потреби учнів та розвинути індивідуальні якості завдяки залученню до оцінювання у класі [19]. Таким чином, самооцінювання та взаємооцінювання є частиною виміру учнів в концепції екології оцінювання.

Таким чином, більша частина досліджень представляють собою теоретичний аналіз сутності понять «компетентність» та «екологічна компетентність», а також методи формування екологічної свідомості майбутніх вчителів різних предметів чи дисциплін. В галузі іноземної мови деякі з досліджень показують при вивченні яких тем в школі формується екологічна компетентність. Крім того, деякі роботи присвячені теоретичному дослідженню мовної екології.

3. Мета і задачі дослідження

Метою даної роботи є дослідження письмових завдань сучасних посібників для вивчення англійської мови в середній школі в контексті розвитку екологічної компетентності.

Для досягнення поставленої мети були поставлені такі завдання:

- 1) проаналізувати різноманітні письмові завдання у сучасних підручниках з англійської мови;
- 2) описати додаткові застосування даних завдань для навчання екологічних сенсів мови, про які писала Claire Kramersch.

4. Матеріали і методи

Матеріалами даного дослідження є серія посібників з англійської мови для 5–8 класів Go Getter, які мають опцію онлайн робочого зошита. Основним методами дослідження є описовий метод, метод аналізу та синтезу. Комбінування цих методів дозволяє глибоко аналізувати та оцінювати різні аспекти пи-

сьмових онлайн-завдань. Дослідження посібників проводилось протягом двох місяців.

5. Результати дослідження та їх обговорення.

Першим прикладом розглянемо сторінку 54 у навчальному посібнику Go Getter 1 [20], призначеного для 5-го класу (рис. 1).

4.6 Listening and Writing I can understand and write short texts about cartoon characters.

1 Look at the photos. Can you name the cartoons?

2 **2.30** Find the characters in the photos. Write the correct number. There is one extra photo. Then listen and check.

Skipper Kevin
 SpongeBob SquarePants

3 **2.31** Listen to the dialogue and tick (✓) the children's opinion.

	SpongeBob SquarePants	Kevin	Skipper
funny	✓		
helpful			
friendly			
clever			

4 **2.31** Complete the sentences with the words in the box. Then listen and check.

isn't clever Kevin cool ideas

1 SpongeBob SquarePants isn't very *clever*.

2 All Minions are _____.

3 _____ loves bananas and apples.

4 Skipper has got good _____.

5 Sometimes Skipper _____ nice or friendly.

5 Who is your favourite cartoon character? Describe him/her to a friend.

6 Read Lian's web text about her favourite cartoon character. Do you know it?

Paragraph 1
Kung Fu Panda's name is Po. He's got a big body and head. He's got big blue eyes and small black ears. They're cool. His legs are short and his arms are long. He's got brown shorts.

Paragraph 2
I think Po is nice. He's funny and he's friendly. He's got lots of friends. He's clever and he's sporty too. He's very good at kung fu!

Writing Paragraphs
A paragraph is a part of a text. It's about one main idea. Remember to divide your text into paragraphs!

7 Read Lian's web text again. Write the paragraph numbers. Add examples from Lian's text to each paragraph.

Face and body *big body, big head, ...*
 Personality *nice, ...*

8 **Writing Time** Write about your favourite character from a book or cartoon.

Find Ideas
Find a photo of your character. Make a list of words describing his/her face, body and personality.

Draft
1 Write a paragraph about his/her face and body.
(Your character's name) has got a really friendly face. ...
2 Write a paragraph about his/her personality.
He/She isn't very clever but ...

Check and write
Check the paragraphs and write the final version of your text.

54

Рис. 1. Урок письма по темі "About me" у Go Getter 1

Метою уроку на рис. 1 є розуміння та написання коротких текстів про персонажів мультфільмів. Пропонуючи учням не просто назвати героїв на малюнку (як написано у вправі 1), а й обговорити значення цих малюнків для уроку (розвага, підтримка чи контрапункт до мови), вчитель тим самим застосовує навчання сенсу у його «опосередкованому значенні», про які писала Claire Kramersch.

Розглядаючи текст у вправі 4, вчитель може запитати здобувачів освіти чому текст поділено на дві частини і які почуття чи спогади викликав в учнів даний текст. Такі питання також є навчанням сенсу в «опосередкованому значенні», що допоможе учням

зрозуміти важливість поділу тексту на абзаци та зробити вправу 7.

Загальним результатом такого обговорення малюнків та тексту дозволить здобувачам освіти зробити письмове завдання 8. Крім того, учні будуть готові до виконання віртуального письмового завдання на платформі MyEnglishLab (рис. 2).

Таким чином, у здобувачів освіти буде розвиватись екологічна компетентність у її мовному аспекті при вивченні теми "About me", яка не пов'язана з навколишнім середовищем.

Наступним прикладом розглянемо сторінку 90 у навчальному посібнику Go Getter 1 [20] (рис. 3).

Exercise 5

Write two paragraphs about giraffes. Use the words in the box and your own ideas.

Giraffes	
Paragraph 1	
tall	
long necks	long legs
orange	brown
Paragraph 2	
clever (✓)	
friendly (✓)	

Рис. 2. Письмове завдання по темі “About me” в онлайн-зошиті Go Getter 1

7.6 Listening and Writing

I can understand and write short texts about pets.

- 1 In pairs, make a list of animals that you can find in pet shops. Then underline animals that are easy to look after in your opinion.
Cats – easy. They don't go for a walk!
- 2 3.32 Listen to a radio interview with Jo. She's got a pet shop. Tick (✓) the animals on your list that you hear.
- 3 **Exam Spot** 3.32 Listen again. Look and tick (✓) a, b or c.

1 Which animal is dangerous?

a   b   c

2 What do dogs like?

a   b   c

3 Which pet is easy to look after?

a   b   c
- 4 3.33 Listen to George talking about his new pet. Circle the correct answers.

1 George's rabbit is clever / boring.

2 His favourite place is his rabbit house / the garden.

3 He eats green / red and green vegetables.

4 He drinks water / milk.

5 George has got one rabbit / two rabbits.
- 5 What's your ideal pet? What do you know about it? Tell a partner.
- 6 Read Martin's email to Jen. Is it about ...
a his weekend?   b his puppy?

Hi Jen,

Can you look after my puppy for the weekend? His name's Rex.

He eats dog food and he drinks water. He likes milk too. He goes for a walk after his breakfast and dinner. He sleeps a lot. He's very friendly and very cute! Is this OK? Let me know. Martin

Writing Starting and ending an email

Begin with *Hi / Hello*.

Write a comma after the name, e.g. *Hi Jen, ...*

Write your name at the end, e.g. *Martin*.
- 7 Put the sentences in order to make an email.
  - a She eats cat food and fish. She drinks water.
  - b Helena
  - c Is this OK? Let me know.
  - d Hi Ben,
  - e Can you look after my cat for the weekend?
- 8 **Writing Time** Write an email to a friend. Ask him/her to look after your pet.

Find Ideas

Make notes about your pet.

Decide which friend you're writing to.

Draft

  - 1 Write *Hi/Hello* and your friend's name.
  - 2 Explain why you are writing.
Can you look after my ... for the weekend?
  - 3 Give helpful information.
He/She eats/drinks/likes/sleeps ...
He/She is very ... and ...
  - 4 End your note.
Is this OK? Let me know.
  - 5 Write your name.

Check and write

Check the beginning and ending of your email. Write the final version of your text.

90

Рис. 3. Урок письма по темі “Animals” у Go Getter 1

Метою уроку на рис. 3 є розуміння та написання коротких текстів про домашніх тварин. Дана тема пов'язана з біорізноманіттям тварин у світі, що допоможе учням усвідомити цілісність природи. З іншого боку, пропонуючи здобувачам освіти розібрати текст, у вправі 6, вчитель може запитати яка частина мова реагує на слово “very” та який сполучник потрібно ставити після слова “look”, щоб утворити значення «доглядати». Такі запитання будуть навчати внутрішньому діалогізму слів, про що згадувала Claire Kramsch. Попросивши учнів зробити власну інтерпретацію другого абзацу, вчитель може розкрити полярність між українською та англійською

культурою щодо домашніх тварин, що буде навчанням сенсу у «релятивному/багатовимірному» значенні, що буде розвивати мовно-екологічну компетентність в учнів.

Загальним результатом такого обговорення тексту дозволить здобувачам освіти зробити письмове завдання 8 (рис. 3). Крім того, учні будуть готові до виконання віртуального письмового завдання на платформі MyEnglishLab (рис. 4).

Розглянемо тепер додатковий розділ Word Blog на MEL до посібника Go Getter 1. На рис. 5 показано віртуальне письмове завдання до теми “My things”.

MyEnglishLab go getter 1

7.6 Listening and Writing Switch to Teacher view

Exercise 5

You have got some puppies. Write an email to a friend and offer him/her one of them. Use the words in the box or your own ideas.

black and brown
cute, funny, friendly
✓ special puppy food ✓ water ✗ milk
sleep and play

[Empty text box for writing the email]

Рис. 4. Письмове завдання по темі “Animals” в онлайн-зошиті Go Getter 1

MyEnglishLab go getter 1

2 Word Blog: My things Switch to Student view

FUN SPOT
Exercise 4

Find five things that are different.

In Picture A, the dog is small. In Picture B, it is

Рис. 5. Word Blog до теми “My things”

З рис. 5 видно, що рубрика «Словесний блог» включає в себе письмове завдання, яке буде оцінювати вчитель. Крім того, назва “Fun Spot” говорить про те, що в даному завданні є місце для веселощів. Кожен учень по-своєму опише різницю між картинками. Крім того, учні можуть писати речення підряд, а можуть кожне речення з нового рядка та з абзацу. Нумерація речень є іншим аспектом, який буде відізняти роботи учнів. Вчитель при розборі виконаного завдання може показати декілька різних робіт та пояснити, що порядок опису відмінностей, наявність

чи відсутність абзаців та нумерації демонструє екологічний погляд здобувачів освіти на дані картинки. При виконанні однієї і тієї ж письмової роботи, здобувачі освіти можуть утворити новий смисл картинки чи слів. Такий розгляд робіт буде навчанням сенсу у його «емерджентному» значенні, про що писала Claire Kramersch.

Розглянемо тепер рубрику Word Blog на MEL до посібника Go Getter 3 [21], призначеного для 7-го класу. Метою завдання на рисунку 6 є написання історії.

Рис. 6. Word blog до теми “Useful things” у Go Getter 3

Оскільки завдання на рис. 6 буде оцінювати вчитель, а не система, то вчитель може дозволити учням іронізувати над героями, застосовувати гумор і т.д. Крім того, перед тим як задавати таке завдання, можна запропонувати здобувачам освіти декілька цікавих ідіом, які можуть бути використані для написання даної історії. Крім того, можна дозволити учням використовувати метафори, які є прикладом фрактальної структури у лінгвістиці. Таким чином, з одного боку в завданні має бути продемонстрована лексична та граматична точність, а з іншого боку – вчитель буде заохочувати стилістичну варіацію, що буде застосуванням «Непередбачуваного та двоголового» та «фрактального» значення за Kramersch.

Обмеження цього дослідження. В якості матеріалів дослідження було обрано лише одну серію посібників від одного видавництва для загальноосвітніх шкіл в контексті НУШ. На сьогодні є лише одне видавництво, яке розробило навчальну платформу з доступом до онлайн робочого зошиту з можливістю виконання письмових робіт. Результати специфічні для серії посібників від видавництва Pearson.

Перспективи дослідження. Перспективи подальших розвідок вбачаються у дослідженні екологічності смодзі й мемів у лінгводидактичному контексті, у вивченні педагогічного застосування багатоканального та рекурсивного значення, суб'єктивного значення, рефлексивного значення та історично зумовленого значення, про які писала Claire Kramersch, в експертизі екології мовного оцінювання, в перегляді поняття «екологічна компетентність» з урахуванням мовної екології, в аналогічному дослідженні інших навчальних посібників, а також у відповідних прикладних дослідженнях.

5. Висновки

1. Дослідження показало, що серія посібників Go Getter для 5-8 класів містять тексти, фотографії та письмові завдання, які сприяють розвитку екологічної компетентності здобувачів середньої освіти. Приклади письмових завдань, які наводились в роботі, слугують доказом того, що екологічну компетентність можна розвивати при вивченні будь-якої теми, що суперечить дослідженням Михайла Яковчука [10] та Ігора Горошкіна [5, 6].

2. В даному дослідженні розширено застосування лінгвоекотологічного аспекту віртуальної комунікації на уроках англійської мови в середній школі, про який писала Оксана Бойко [14]. Обговорення фотографій до уроку слугує навчання мовного сенсу в його опосередкованому значенні. Розбір взаємозв'язків слів у тексті сприяє навчання сенсу у релятивному чи багатовимірному значенні. Синтаксичний та пунктуаційний аналіз письмових робіт здобувачів освіти є прикладом навчання мовного сенсу у емерджентному значенні. Стилстична варіація письмових робіт – це мовний сенс у його непередбачуваному та двоголосому значенні, а застосування метафор у письмових роботах – у фрактальному значенні. Таким чином, сенси мови, які Claire Kramersch назвала екологічними принципами мови [17], можуть бути застосовані на уроках англійської мови в середній школі вже з п'ятого класу.

Конфлікт інтересів

Автор декларує, що не має конфлікту інтересів стосовно даного дослідження, в тому числі фінансового, особистісного характеру, авторства чи іншого характеру, що міг би вплинути на дослідження та його результати, представлені в даній статті.

Фінансування

Дослідження проводилось без фінансової підтримки.

Доступність даних

Рукопис не має пов'язаних даних.

Використання засобів штучного інтелекту

Автор підтверджує, що не використовував технології штучного інтелекту при створенні представленої роботи.

Література

1. Дацька, Т., Голик, О. (2022). Формування мовленнєвої компетентності "екологічна грамотність і здорове життя" у підручниках з англійської мови для старших класів. *Проблеми сучасного підручника*, 29, 78–86.
2. Коноваленко, Т. В., Сасенко, Ю. О. (2023). Формування екологічної компетентності на заняттях з англійської мови через використання засобів інтерактивних технологій. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*, 1 (30), 116–122.
3. Сяська, І. О. (2018). Сутність екологічної компетентності та особливості її формування у майбутнього учителя природничих дисциплін. *Інноватика у вихованні*, 8, 251–259.
4. Хроленко, М. В. (2021). Сутність екологічної компетентності в підготовці майбутніх учителів біології. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2 (106), 388–398.
5. Горошкін, І. О. (2020). Особливості формування ключових компетентностей учнів 5 класу гімназії на уроках іноземної мови. *Іноземні мови в школах України*, 4 (104), 9–11.
6. Горошкін, І. О. (2021). Система мовленнєвих ситуацій у компетентнісному навчанні іноземних мов учнів 5-6 класів. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, 30, 157–166.
7. Куриленко, Н. В. (2013). Поняття про екологічну компетентність, її структуру та умови формування у процесі навчання фізики учнів основної школи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 3: Фізика і математика у вищій і середній школі*, 12, 30–38.
8. Куриленко, Н. В. (2013). Компетентнісний підхід як чинник формування екологічної компетентності учнів основної школи у процесі вивчення фізики. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*, 4 (2), 266–270.
9. Шарко, В. Д., Куриленко, Н. В. (2011). Використання інформаційних технологій у процесі формування екологічної компетентності учнів на уроках фізики. *Інформаційні технології в освіті*, 10, 41–49.
10. Яковчук, М. В. (2020). Компетентнісно орієнтоване навчання іноземних мов – у шкільну практику (із досвіду впровадження компетентнісно орієнтованого навчання німецької як другої іноземної). *Іноземні мови в школах України*, 4, 19–20.
11. Коваль, О. В., Погасій, І. О. (2019). Екологічна компетентність учителя Нової української школи. *Чернігів: НУЧК імені Т. Г. Шевченка*, 40.
12. Ішук, Н. Ю., Зубенко, О. В., Джиджора, Л. А. (2023). Екологічна компетентність на заняттях з іноземної мови в закладах вищої освіти Закарпатські філологічні студії, 1 (23), 112–116.
13. Крамаренко, А. М. (2015). Екологічна компетентність – невід'ємна складова підготовки майбутніх фахівців початкової освіти в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*, 3, 138–143.
14. Бойко, О. Ю. (2023). Інтердисциплінарний огляд феномену віртуальної комунікації. *Академічні візії. Серія: Педагогіка*, 23, 1–10.
15. Bulatbayeva, K., Fahrutdinova, G., Dlimbetova, G., Moldabekova, S., Bakirova, K. (2019). Ecological Problems of the Region as the Base for Foundation of an English-Speaking Communicative Competence. *ARPHA Proceedings*, 857–868. <https://doi.org/10.3897/ap.1.e0814>
16. Бойко, О. Ю. (2023). Місце методології CLIL у навчанні віртуальної англомовної письмової комунікації учнів середньої школи. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки*, 4, 133–146.
17. Kramersch, C. (2008). Ecological perspectives on foreign language education. *Language Teaching*, 41 (3), 389–408. <https://doi.org/10.1017/s0261444808005065>
18. Han, Y., Smith, B. E. (2023). An ecological perspective on the use of memes for language learning. *Language Learning & Technology*, 27 (2), 155–175.
19. Chong, S. W., Isaacs, T. (2023). An Ecological Perspective on Classroom-Based Assessment. *TESOL Quarterly*, 57 (4), 1558–1570. <https://doi.org/10.1002/tesq.3201>
20. Bright, C., Croxford, J., Fruen, G., Zervas, S. (2018). *Go Getter 1 Student's book*. Pearson, 112.
21. Zervas, S., Bright, C. (2018). *Go Getter 3 Student's book*. Pearson, 112.

Received date 16.01.2024

Accepted date 22.02.2024

Published date 29.02.2024

Оксана Юрївна Бойко, аспірантка, кафедра англійської філології та лінгводидактики, Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна, 69600,

E-mail: super-ksenichik05@ukr.net